
Manoppello – ręka pełna kłosów

Relacja z pobytu studyjnego Zespołu Badawczego Sztuka i Metafizyka w Sanktuarium Volto Santo w Manoppello

Manoppello to niewielka miejscowość w rejonie Abruzji, położona na zboczu zalesionego wzgórza pomiędzy masywami górskimi Gran Sasso i Majella a wybrzeżem Adriatyku. Sanktuarium Volto Santo – Sanktuarium Świętego Oblicza – którego kustoszami od wieków są kapucyni, jest usytuowane wraz z cmentarzem w górnych partiach wzniesienia. Widoki rozciągające się z dziedzińca przed kościołem zapierają dech w piersiach.

„Wstał, przeniknął skalne mury, Bóg natury. Alleluja” – śpiewają wierni w pieśni wielkanocnej, wyrażającej radość ze Zmartwychwstania Jezusa, który jest pojmowany zarazem jako Bóg natury i Bóg, który przewyciężył śmierć. Pobyt naszego Zespołu Badawczego Sztuka i Metafizyka w Manoppello i jego najbliższej okolicy obejmował oba te konteksty – naturalny i teologiczny – czego namacalnym świadectwem są zamieszczone poniżej osobiste relacje i fotografie.

Przygotowywanie wystawy oraz konferencji naukowej w budynkach należących do Sanktuarium, we współpracy z osobami na co dzień opiekującymi się relikwią – Wizerunkiem, Obliczem, Chustą z Manoppello – a także z pielgrzymami (członkami Zgromadzenia Braci Mniejszych Kapucynów oraz Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Krwi Chrystusa), sprawiło, że spędziliśmy wiele godzin przy Nim, wobec Niego i obok Niego. To tutaj, nocami, powstawały teksty i obrazy, które tylko w tym miejscu mogły zostać dokończone i nabrać ostatecznego sensu. Rozmowy między sobą, rozmowy z Nim, wsłuchiwanie się w ciszę, a więc i w siebie, pozwoliły domknąć i upublicznnić pierwszy etap projektu zatytułowanego *Metafizyczność obrazu*.

Obfitość przenikania, czyli o synestetycznej wartości dzieła, zainicjowanego przez Stanisława Wójcickiego.

Jednym z rezultatów tych działań była wystawa artystów-wykładowców oraz studentów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie pod hasłem *Twarz w Twarz / Faccia a Faccia*. Ekspozycja miała w możliwie najdelikatniejszy sposób wpisać się w przestrzeń Sanktuarium, a jednocześnie stać się wyjątkowym forum dialogu interdyscyplinarnego. Artyści deklarowali:

Chcielibyśmy, by nasze prace stanowiły wotum, coś, co tu pozostawimy, by wyrazić naszą wdzięczność za to, że mogliśmy być w tym szczególnie dla nas ważnym miejscu. Wraz z przywiezionymi pracami chcielibyśmy wnieść w nie własne intencje i rozważania związane w najintymniejszą z możliwych relacji, z Bogiem¹.

Wystawa stała się więc formą modlitwy dziękczynnej oraz artystycznego wprowadzenia do kontemplacji Boskiego Oblicza z Manoppello, a zarazem swoistą *praefatio* – przedmową do dalszych działań planowanych po powrocie. Poświęciliśmy jej osobny artykuł na naszym portalu².

Kolejnym wynikiem prac prowadzonych przed wyjazdem oraz w trakcie pobytu była polsko-włoska konferencja naukowa, nosząca ten sam tytuł co projekt, która dla naszego zespołu stanowiła okazję poznania osób zaangażowanych w badania i popularyzację wiedzy na temat historii oraz współczesnej recepcji *Volto Santo*. Obawialiśmy się tego logistycznie trudnego przedsięwzięcia, jednak mimo skromnych środków finansowych i znacznych odległości dzielących nasze środowiska, doszło do spotkania, które okazało się inspirujące zarówno dla organizatorów, jak i uczestników – potwierdzając, a niekiedy przywracając sens ich wysiłkom badawczym.

W konferencji wzięli udział duchowni, publicyści, badacze: historycy sztuki, filozofowie oraz artyści; wśród nich byli Czesław Gadacz OFM^{Cap}, prof. Antonio Bini, s. Monika Gutowska SAS oraz dr Kazimierz Piotrowski. Dyskusja koncentrowała się wokół historycznych i współczesnych kontekstów *Volto Santo*, z uwzględnieniem wpływu wielowiekowego dziedzictwa kulturowego i religijnego tego obrazu na ikonografię sztuki religijnej i sakralnej, a także jego roli we współczesnym świecie. Prelegenci wskazywali, jakie rezultaty przynosi zastosowanie naukowych narzędzi interpretacji

---

¹ Wypowiedź zamieszczona na stronie: <https://sztukaimetafizyka.uken.krakow.pl/2025/04/11/nowy-projekt-zespołu-metafizycznosc-obrazu-obfitosc-przenikania-czyli-o-synestetycznej-wartosci-dzieła>. (dostęp: 15.06.2025).

² *Manoppello – ręka pełna kłosów. Relacja z pobytu studyjnego Zespołu Sztuka i Metafizyka w Sanktuarium Volto Santo w Manoppello*. <https://diafanitas.uken.krakow.pl/?p=8573>. (dostęp: 15.08.2025).

z zakresu filozofii, teologii i historii sztuki do badań nad Wizerunkiem z Manoppello oraz innymi *acheiropoietos* – „nie ręką ludzką uczynionymi”.

Swoimi refleksjami na temat wpływu Biblii i hagiografii na proces twórczy podzielili się również artyści uczestniczący w wystawie *Twarzą w Twarz / Faccia a Faccia*. Część tych wystąpień znajdzie się w przygotowywanej monografii *Bóg piękny. Welon z Manoppello i ikonologia Wcielenia*. Wystąpienia wzbogaciły dwa materiały filmowe: film w reżyserii Jarosława Rędziaka pt. *Oblicze Jezusa* oraz dokument przygotowany przez prof. Antonio Biniego, poświęcony postaci o. prof. Heinricha Pfeiffera SJ i jego wkładowi w badania nad Welonem z Manoppello w latach 90. XX w. Ważnym potwierdzeniem kierunku naszych badań była obecność s. Blandiny Paschalis Schlömer – trapistki i pionierki naukowych badań nad Całunem z Manoppello. Osobiste spotkanie z nią oraz wspólna medytacja nad Obliczem pozostaną z nami na długo.

Zespół Badawczy Sztuka i Metafizyka

dr hab. Łukasz Murzyn, prof. UKEN

dr Sebastian Stankiewicz

dr hab. Rafał Solewski, prof. UKEN

dr Bernadeta Stano

dr Agnieszka Daca

dr Jacek Pasieczny

mgr Stanisław Wójcicki

gość zespołu: *Anna Grąbczewska*

